

Гвоздю Светлана Юрьевна, асистент, кафедра теоретичної та прикладної економіки, Національний університет «Львівська політехніка», Україна, e-mail: semisvetiksvetik@mail.ru

Гвоздю Светлана Юрьевна, ассистент, кафедра теоретической та прикладной экономики, Национальный университет

«Львовская политехника», Украина, e-mail: semisvetiksvetik@mail.ru

Gvozdiu Svitlana, Lviv Polytechnic National University, Ukraine, e-mail: semisvetiksvetik@mail.ru

УДК911.3:339.9:334(477.8)

Дудка О. О.

ВПЛИВ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОМУ ПРИКОРДОННІ

Розглядаються питання впливу транскордонного співробітництва на розвиток малого та середнього підприємництва в прикордонних регіонах. Аналізуються особливості впровадження новітніх технологій сектором підприємництва в транскордонному регіоні. Досліджено типізацію інноваційного малого та середнього підприємництва в західноукраїнському прикордонні.

Ключові слова: *транскордонне співробітництво, мале та середнє підприємництво, інновації.*

1. Вступ

Поведінка та результати діяльності підприємства залежать від соціальних та технологічних особливостей співпраці з іншими компаніями. Складні наукові процеси, в ході яких відбувається отримання інновацій та технологій, націлюють компанії на отримання існуючих знань та технологій, доповнити тим самим власний потенціал. У даному контексті співпраця відіграє важливу роль в інноваційній діяльності.

Співпраця між підприємствами є можливістю більш вільного доступу до ринків капіталу, робочої сили та технологій. Для бізнесу розміщеного в прикордонних регіонах, із відсутніми економічними перевагами, транскордонне співробітництво сприяє більш кращому розвитку бізнес середовища. В цей же час, природа та ступінь таких можливостей варіюється в залежності особливостей самого прикордонного регіону, зовнішнього середовища ведення підприємництва та характеристики самих підприємств зокрема.

Зважаючи на вищевикладене виникає необхідність дослідження впливу транскордонного співробітництва на мале та середнє підприємництво (МСП) та на впровадження інноваційних технологій в бізнес-середовищі.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Зростання конкуренції на глобальних ринках означає, що інноваційна діяльність та інтернаціоналізація є важливою складовою діяльності підприємств. На прикордонних територіях транскордонне співробітництво передбачає значну кількість потенційних переваг для МСП. Політика сприяння інноваційній діяльності, як підґрунтя конкурентоздатності, є однією з переваг. На сьогодні, у науковій літературі високий рівень конкурентоздатності розглядається нерозривно із

вивченням та впровадженням інновацій [1 – 10].

В європейській науковій літературі досліджень, присвячених транскордонному співробітництву у сфері підприємництва, є значна кількість. Наприклад, П. Губеру своїй праці "Детермінанти транскордонного співробітництва між бізнес-партнерами в країнах Центрально-Східної Європи" надає типологію між-бізнесової співпраці, розрізняючи її за роллю різних форм трансакційних витрат, важливістю побудови і підтримки довіри:

- співпраця побудована на принципі договірних відносин, де сутність взаємовідносин принципала та агента є дуже важливою та регулюються виключно в правових рамках;
- контракти стимулювання (наприклад франчайзингу чи ліцензування), стимули якого передбачені в договорі;
- ділові стосунки, які не засновані на офіційних договірних правовідносинах та не закріплені у договорах, а довіра у таких відносинах є більш важливішим фактором [8, с. 50].

Але, лише незначна частина досліджень присвячена проблематиці відносин в транскордонному регіоні у сфері співпраці та впровадження новітніх технологій МСП в умовах перехідної економіки. Вивчення даної теми на терені Європейського Союзу ведуть наступні науковці: Е. Елгер, Д. Смоллбон, Ф. Велтер, У. Венесаар. На відміну від європейських науковців, українські дослідження до останнього часу обмежувалися дослідженням сусідства в контексті зовнішньої торгівлі та співпрацею між освітніми закладами. В Україні дослідженням даної теми займаються такі науковці як: К. Ващенко, В. Грига, Н. Ісакова, О. Красовська, Д. Ляпін [7, с. 140].

Метою даного дослідження є вивчення впливу транскордонної співпраці на впровадження МСП інноваційних технологій.

Основними завданнями для досягнення поставленої мети є:

1. Оцінити вплив транскордонного співробітництва на розвиток МСП.
2. Охарактеризувати групи підприємств, які ведуть інноваційну діяльність.
3. Проаналізувати особливості становлення МСП, які займаються впровадженням інноваційних технологій в західноукраїнському прикордонні.

3. Результати досліджень

Транскордонне співробітництво не є панацеєю для попередження зростаючого тиску інтернаціоналізації на МСП, але сприяє розвитку регіону та індивідуального підприємництва зокрема. З одного боку, така співпраця стимулює розвиток підприємництва в регіонах переважно на периферії та у несприятливому середовищі. З іншої сторони, природа існуючого підприємництва в регіонах формує рівень зацікавленості у транскордонній співпраці, оскільки впливає на число підприємств [6, с. 191].

В сучасні економіці конкурентоздатність підприємств залежить від їх здатності до впровадження інноваційних технологій. Технології уже не розглядаються як ексклюзивна особливість технологічних лідерів. Дослідження проведені І. Хаші та Б. Краснігі, які здійснювали порівняльний аналіз МСП довели, що здатність до впровадження інновацій малими та середніми підприємствами у транскордонних регіонах прямо залежить від здатності підприємства використовувати нові процеси, виробляти нові продукти, розвивати нові організаційні структури, які сприяють розвитку та поширенню зв'язків в зовнішніх відносинах [7, с. 138].

Починаючи з 1991 року українські підприємці в Західних областях країни отримали можливість використовувати транскордонне співробітництво з метою впровадження інновацій у бізнесі. Вдалі та всеохоплюючі ринкові реформи, що мали місце в Польщі дали можливість більш якісно та швидше запровадити західну модель ведення бізнесу. Тим самим підприємці сусідньої держави були більш гнучкими у впровадженні новітніх навичок управління через вивчення досвіду ведення бізнесу закордонними партнерами.

При вивченні інноваційної діяльності МСП в межах транскордонного співробітництва західноукраїнського прикордоння, виділяють три головні групи інноваційності підприємництва:

1. група підприємств, які виробляють новітні товари;
2. група підприємств, які надають новітні послуги;
3. гранична група, діяльність яких не є вироблення та впровадження новітніх технологій [9, с. 53].

Перша група малих та середніх підприємств – включає ті виробництва, які займаються впровадженням/виробництвом нових продуктів та товарів у власному регіоні та/або на підприємстві.

Друга група – здійснює залучення новітніх послуг до регіону функціонування. Важливість інноваційних підприємств даного типу підкреслюється тим фактом, що, наприклад, для економіки України індустрія є більш краще розвинутою порівняно із сектором послуг та торгівлею.

Третя група малих та середніх підприємств класифікована як «гранична» або «маргінальна», оскільки підприємства даного типу не впроваджують

або не виявляють прагнення у впровадженні новітніх технологій [9, с. 53].

Підприємства прикордоння з української сторони вирізняються низьким рівнем впровадження новітніх технологій. Однією із причин є недостатність капіталу. Головною надією українських підприємців є отримання доступу до іноземного капіталу бізнес-партнерів. Закономірно, що транскордонна співпраця більшості підприємств українсько-польського прикордоння базована на відносинах покупець/постачальник [10].

Створення середовища сприятливого для поглиблення співпраці між МСП в межах транскордонного співробітництва України та Польщі є однією із задач Програми Підприємництва та Інновацій ЄвроКомісії. В Польщі, в рамках даної програми, транскордонне співробітництво полегшує доступ підприємства до інновацій, нових технологій, обладнання та ринків, таким чином компенсуючи нестачу новітніх технологій на рівні фірми чи країни в цілому [7, с. 156].

Для підприємств у периферійних прикордонних регіонах Західної України з менш розвинутою економікою, географічна близькість до західних бізнес партнерів та можливості транскордонної співпраці, дають можливість приймати участь у загальноєвропейському процесі створення та руху інновацій через бізнес-партнерів у прикордонні. Саме, таким чином, можливо компенсувати відмінності в регіональній інноваційній системі прикордонних територій.

4. Висновки

1. Транскордонне співробітництво в українсько-польському прикордонні матиме позитивний ефект на розвиток підприємництва та інноваційної практики.
2. Така форма інтернаціоналізації відносин як транскордонне співробітництво між МСП сприяє структурній перебудові регіональної економіки.
3. Форма обміну новітніми технологіями може набувати різноманітних форм, при чому підприємства самі створюють інновації та/або приймають участь у їх застосуванні та використанні.
4. Проаналізувавши переваги, які отримують як прикордонні регіони, так і підприємства, слід активізувати дії України та Польщі, спрямованих на поглиблення транскордонної співпраці у сфері обміну інноваціями між МСП.

Література

1. Березовський, К. В. Інновації – стимул вітчизняної економіки [Текст]: матер. ІХ міжнар. науково-практ. конфер. / К. В. Березовський // Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки. – 2010. – С. 22-23.
2. Васильців, Т. Г. Транскордонне співробітництво та економічна безпека малого підприємництва як чинники розвитку прикордонних регіонів України [Текст] / Т. Г. Васильців // Збірник ЛНТУ. Серія «Економічна теорія та економічна історія». – 2009. – № 6(23), Ч.1. – С. 128-140.
3. Вернидуб, Н. О. Тенденції глобалізації інноваційної діяльності [Текст] / Н. О. Вернидуб, В. А. Омеляненко // Економічні проблеми сталого розвитку. Матеріали доповідей Сумського державного університету. – 2012. – Ч.1. – С. 35-37

4. Гощинський, А. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі забезпечення конкурентоспроможності прикордонних територій [Текст] / А. В. Гощинський, Д. Я. Бакушевич // Регіональна економіка. – 2008. – № 4. – С. 63-71.
5. Путівник по програмах, що фінансуються Європейським Союзом в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: \www/URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/guide2011_eu_fundingprogrammes_uk.pdf
6. Чуприна, О. О. Транскордонне співробітництво: перспективи для збалансованого розвитку прикордонних регіонів [Текст] / О. О. Чуприна // Економічні проблеми сталого розвитку. Матеріали доповіді Сумського державного університету. – 2012. – Ч.1. – С. 191-192.
7. Smallbone, D. Cross-border entrepreneurship and economic development in Europe's border regions [Text] / D. Smallbone. – Cheltenham, UK, 2012. – 276p.
8. Hans, J. Internationalization of small and medium sized enterprises [Text] / J. Hans // Journal of the International Management. – 2008. – № 14. – P. 65-77.
9. Huber, P. On the determinants of cross-border cooperation of Austrian firms with Central and Eastern European partners [Text] / P. Huber // Regional Studies. – 2003. – №37(9). – P. 47-55.
10. Cross-border cooperation and economic development in border regions of western Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: \www/URL: <http://www.tse.fi/pei/pub>.

ВЛИЯНИЕ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА НА РАЗВИТИЕ ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЗАПАДНОУКРАИНСКОМ ПРИГРАНИЧЬЕ

Рассматриваются вопросы влияния трансграничного сотрудничества на развитие малого и среднего предпринимательства в приграничных регионах. Анализируются особенности внедрения новых технологий сектором предпринимательства в трансграничном регионе. Исследовано типизацию инновационного малого и среднего предпринимательства в западноукраинском приграничном регионе.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, малое и среднее предпринимательство, инновации.

Дудка Олександр Олександрович, аспірант, кафедра країнознавства та міжнародних відносин, Східноєвропейський національний університет ім. Л. Українки, Україна, e-mail: alex_dudka@ukr.net

Дудка Олександр Олександрович, аспірант, кафедра стратегії та міжнародних відносин, Східноєвропейський національний університет ім. Л. Українки, Україна, e-mail: alex_dudka@ukr.net

Dudka Alexander, Lesya Ukrainka Eastern European National University, Ukraine, e-mail: alex_dudka@ukr.net

УДК 336.02:338.001.36

Ефремов Д. П.

АВТОМАТИЧНІ СТАБІЛІЗАТОРИ У ФІСКАЛЬНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

У структурі антикризової фінансової політики предметно досліджувалися автоматичні стабілізатори, оцінювалася потужність їх впливу на відновлення економічної динаміки України. Здійснено кількісну оцінку величини автоматичних стабілізаторів, яка показала низький ступінь їх внеску у згладження циклічних флуктуацій.

Ключові слова: фінансова політика, автоматичні стабілізатори, економічна динаміка

1. Вступ

Поруч із дискреційною активністю уряду суспільний сектор справляє вплив на економічну динаміку ще через один трансмісійний канал – автоматичні стабілізатори. Принцип їх дії бере походження в автоматичній реакції надходжень державного і місцевих бюджетів на коливання сукупного випуску в країні, оскільки ставки багатьох податків і відрахувань є фіксованими та прив'язаними до поточних доходів економічних суб'єктів. Відповідно, якщо економічна кон'юнктура в країні зазнає негативного зовнішнього шоку, автоматичні стабілізатори згладжують його потужність через скорочення фізичного обсягу сплачених податків та відрахувань без додаткового дискреційного втручання уряду.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Потужність автоматичних стабілізаторів та їх вплив на відновлення економічної динаміки моніторяться на постійній основі багатьма західними науковцями, дослідницькими установами та міжнародними

організаціями. Отримані ними наукові результати мають високу теоретичну і практичну цінність, з яких вартими уваги є наступні: 1) запропонований К. Джіорно, П. Річардсоном та інший підхід [1] до розрахунку потенційного випуску, розриву ВВП і структурного бюджетного сальдо на основі детального аналізу ринку праці та видової структури фактичного безробіття; 2) принцип визначення циклічного бюджетного сальдо, обґрунтований П. Ван ден Ноордом [2] та запозичений секретаріатом ОЕСР для встановлення рівня автоматичної стабілізації економіки, породженого недискреційною частиною фінансової системи; 3) методологія динамічного аналізу впливу фінансової політики на сукупний випуск, розвинута О. Бланшардом та Р. Перотті на основі розрахунку параметрів податкової еластичності до ВВП за допомогою моделей векторної авторегресії [3].

В той же час у вітчизняній науковій літературі, присвяченій особливостям антикризової фінансової політики, проблема автоматичних стабілізаторів згадувалася лише побічно [4 – 6] та не виступала предметом поглибленого вивчення.

Тому автор ставить за мету хоча б частково заповнити цю прогалину власними дослідженнями, для